

و در واقع تبریک می گوئیم و مقصود اینست که البته خوب است وزارت داخله بیش از ماهی دقت کند ما میخواهیم داخل اجرائیات شویم ولی همانطور که عرض کردم از این حسن انتخاب اظهار تشکر داریم .

رئیس - گمان میکنم نسبت با اهمیت فارس که قابل توجه وزارت داخله شده است این یک حسن انتخابی است که مجلس تشکر می کند - موضوع مذاکرات جلسه آتیه راپورت کمیسیون فواید عامه قانون جنگل های اربابی و راپورت کمیسیون داخله راجع بیار فروش و ساری و همچنین راپورت کمیسیون در باب سمنان و دامغان قرائت آخری طرح جناب اسدالله خان (مجلس چهل دقیقه از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۵۰

مذاکرات پنجشنبه ۲۹ محرم ۱۳۲۸

مجلس شورای ملی

مجلس سه ساعت و نیم بغروب در تحت ریاست آقای ممتاز الدوله نایب رئیس دوم منعقد گردید .

(آقای معاضد الملک مذاکرات جلسه قبل را قرائت نمود)

نایب رئیس - ملاحظه در صورت مجلس هست؟
آقا شیخ ابراهیم - نوشته بود رجوع بکمیسیون شد کدام کمیسیون .

معاضد الملک - بعضی راجع بکمیسیون مبتکرات بود بعضی راجع بکمیسیون عدلیه .

نایب رئیس - مطرح مذاکرات امروز بقیه راپورت کمیسیون فواید عامه راجع با استخدام یک نفر دوم راپورت کمیسیون داخله راجع بمناقشه ساری و بار فروش در خصوص محل انجمن ولایتی سپهر راپورت کمیسیون داخله راجع بمناقشه سمنان و دامغان در خصوص محل انجمن و شور آخری در باب طرح قانونی که میرزا اسدالله خان پیشنهاد کرده و انتخاب سه نفر برای کمیسیون فواید عامه راپورت کمیسیون پست - و تلگراف در خصوص استخدام مستر انسن نیو (راذکاع - الملک قرائت نمودند و کاغذ وزارت پست هم در باب تأکید این مطلب مجدداً قرائت شد .

نایب رئیس - مباحثه این لایحه بطور کلی ختم نشده است پریروز اینجا مباحثه شد ولی تمام نشد .

معزز الملک - بعقبه بنده در این لایحه دو مطلب است که بطور کلی از هم باید جدا بشود و یکی آنکه کمیسیون بودجه در این باب چه نظر خواهد کرد یکی پذیرفتن این شخص است برای تلگرافخانه بعقبه من قبل از اینکه داخل مذاکره شویم این مطلب را رجوع بکمیسیون بودجه کنیم ببینیم چه رأی میدهد بعد از آنکه کمیسیون بودجه نظریات خود را پیشنهاد مجلس کرد آنوقت در این باب مذاکره بشود .

وکیل التجار - پریروز در این باب خیلی مذاکره شد بنده لازم میدانم که یک نکته را بدو عرض کنم این مطلبی است که نباید داخل مباحثه بشویم میخواستم عرض کنم که خارج از موضوع صحبت نکنیم چون ما پریروز خیلی صحبت کردیم که قرارداد با مجلس است .

نایب رئیس - خارج از موضوع است خوب است جناب معاون اگر فرمایش در این باب دارند

بفرمایند .

وکیل التجار - موافق نظامنامه داخلی باید رجوع بکمیسیون بشود و داخل مذاکرات نشویم - اولاً باید معین بشود که استخدام او پذیرفته میشود یا خیر و تا هنوز معین نشده است نمیشود در کمیسیون بودجه برود .

متمین السلطنه - بنده فرمایش آقا را قبول دارم یعنی بعد از آنکه تصویب شد آنوقت برود بکمیسیون بودجه ولی از قرار راپورت همچو می نمایاند که این کار خیلی فوری است و چون فوری است پس باید اساساً رأی گرفته شود و بعد بکمیسیون بودجه برود وقتی که معلوم شد پذیرفته نشد محتاج بر رفتن کمیسیون بودجه نیست .

منقصر السلطان - پریروز قرار شد که این لایحه وزیر را پیشنهاد کنند باید در اساس این صحبت کرد که میتوانیم این شخص را بپذیریم یا خیر چون در کاغذ امروزه وزیر هم ذکر شده است که این مستشار دائمی نخواهد بود و این موقتی است و وقتی رجوع بکنیم بکمیسیون بودجه مثل این است که این را پذیرفته و قبول کرده ایم

شیخ ابراهیم زنجانی - در موضوعی که هیچ معلوم نباشد صحیح نیست در او مذاکره کرد اول باید معلوم شود که این شخص با استخدام قبول میشود آنوقت بکمیسیون بودجه برود .

حاجی سید نصرالله - بنده هم همین عرض را میکنم که ببینیم وجود چنین آدمی لازم است یا خیر وزیر پست هم همین را پیشنهاد کرده است و میگوید اداره پست حاجت دارد باین استخدام شش ماهه باید رأی گرفت اگر قبول کردید برود بکمیسیون بودجه و الا خیر

تقی زاده - بنده موافق نیستم باین اظهارات و اعتقاد این است بکمیسیون بودجه برود و خلاصه ملاحظات آنها بیاید و یکی دیگر این است که اولاً باید بکمیسیون فواید عامه برود و بعد بکمیسیون بودجه بعد صلاحیت را مجلس تصویب کند کمیسیون فواید عامه در این باب رجوع بکمیسیون بودجه کرده است مثل اینکه طرحی است و رأی داده است مثل این است که خطا کرده اند و از وظایف او نبوده و کمیسیون فواید عامه وظیفه خود را عمل نکرده است و آن وظیفه که از باب کمیسیون دارد بجا نیاورده و یک چیز دیگر پیشنهاد مجلس کرده است

معزز الملک - بنده عرض کردم و پیشنهاد کردم و اغلب از آقایان رد کردند عرض بنده را و مجدداً عرض خود را تجدید میکنم این که گفتم بکمیسیون بودجه برود و اغلب آقایان فرمودند ما هنوز مستخدمی نداریم که حقوق او را رجوع بکمیسیون بودجه بنمائیم فرض بفرمائید - تصویب گردید و از مد نظری که وزارت پست دارد شما هم قبول کردید که یک نفر مستخدم برای اصلاح تلگرافخانه لازم داریم آنوقت رجوع گردید بکمیسیون بودجه و کمیسیون بودجه از مد نظر مالیه موافقت داشت که تصویب نکرد پس باید اول بکمیسیون بودجه برود تا اینکه از مد نظر بودجه سنجیده شود تا آنوقت یکمرتبه وارد مجلس بشود
اسدالله میرزا - گمان میکنم اجازه ندادند بمعاون در صورتیکه معاون حق داشت که در هر موقع که

توضیح لازم بداند بگوید و یکی دیگر در این مسئله کمی فرمائید رجوع بشود بکمیسیون بودجه گمان این است این وارد می شود بنظامنامه مسا که کنتراتی است با خارجیه بسته می شود اگر داخل این مسئله می شود بنده عرض می کنم اول اساساً معلوم شود و در آن مواد مذاکره کنند آنوقت رجوع بکمیسیون بشود و یکی دیگر فوریت این بود وزیر تنها کرده است بجهت این است که تکلیف این شخص معلوم شود
نایب رئیس - در خصوص اینکه بمعاون اجازه داده نشد بواسطه این بود که مربوط بنظامنامه داخلی مجلس بود .

تقی زاده - اینکه بمجلس آمده است وزیر خودش نوشته است لایحه و در اولش چاپ شده است و چون لایحه است بموجب ماده ۲۰ نظامنامه داخلی مجلس حق دارد اما اینجا یک حق اسدالله میرزا تصویب می کنم که این را رجوع کردند بفواید عامه

معاون وزیر تلگراف - بنده عرض می کنم یک ماه بسال مانده است و هر روز هیئت وزراء در بودجه قانونی می خواهند و ما نداریم در اداره تلگراف کسی را که بتوانیم استعاده بنمائیم و اجزاء ولایات متصل تلگراف می کنند که تکلیف ما چیست ترتیب قانونی ما کو بودجه ما کو تمام را جواب دادیم که برای سال نو برای شما انجام خواهیم داد تمام ملاحظاتی که ما کردیم این بود که کسی که تازه داخل می شود فوری از وضع این مملکت اطلاع ندارد بهتر از این وبا علم تر از این بنظر نداریم که از آب و خاک این مملکت اطلاع داشته باشد زیرا که هر اداره تربیتی دارد اداره تلگراف سیم است دستگاه و مقرر باید مستخدم اروپائی مطلع از اسامی این کار باشد حالا هم اصرار نداریم که حتماً باید این شخص در این اداره باشد یا نوزده روز است که این مطلب را بمجلس مقدس پیشنهاد کردیم والان شش روز است که این شخص وارد طهران شده است و در تلگرافخانه خودشان مستخدم است و مواجب باو میدهند در این چند روزه اصرار می کنند که خواهش کردید یک نفر ما لازم داریم ما قول دادیم بعد از ورود او را شما ببینیم الان آمده است اگر لازم ندارید بفرستیم او را بی کار خودش بما مأموریت مامتجیر ماندیم که چه بگوئیم از یک طرف می خواهیم ترتیب خودمان را معین کنیم از طرف دیگر این بیچاره شش روز است سرگردان است امروز خوب است در اساس این مسئله ورد و قبول این شخص رأی بگیریم تا تکلیف معین شود اگر این شخص قبول نشد برویم فکر کسی دیگر را بنمائیم منحصر باین شخص که نیست .

محمد هاشم میرزا رجوع میشود بکمیسیون بودجه اگر خارج میشود که خیر والا عرض کنیم وزارت پست و تلگراف امروز یکی است این بدرد پست هم خواهد خورد و معاون وزیر تلگراف فرموده بودند که مستشار دائمی نیست اگر این مستشار موقتی است باید برای هر وزارتخانه یک مستشار بیاوریم
نایب رئیس - در این کاغذی که وزیر نوشته توضیح داده و جواب شما خواهد بود که مستشار نیست مستخدم شش ماهه است اگر خواسته باشید معاون ایشان توضیحات بدهند .

معاون وزیر پست - این شخص مستشار نیست ابتدا میکانیک میداند سیم کشی میداند ترتیب بودجه و قانون را اطلاع دارد فقط این شخص را ما خواستیم

برای اینکه اگر بخواهیم ترتیباتی بهمین معاونت بکنند و در این قرارنامه بعضی شرایط نوشته شده است که اگر بفرود برود چه باید کرد چه بکنیم اتفاقی است این شمشه قابل مذاکره نیست نقداً او را لازم داریم خود ما هم نمیدانیم بعد از شش ماه این شخص بدرد ما خواهد خورد یا خیر والا می‌خواهیم وارد بکنیم بکار یک شخصی را که آورده ایم وقتاً برای هر کاری که لازم داریم امروز و فردا نیست لازم شود باین شخص رجوع می‌کنیم احتمال دارد فردا او را بفرستیم بپستمان که دستکاه درست کنند این را مستشار نمی‌گویند اگر بخواهیم الان یک نفر اروپائی مستشار بیاوریم سه ماه وقت لازم دارد تا ترتیبات را مطلع بشود باین وقت کم تا او مطلع بشود سال تمام شده است

منتصر السلطان - می‌خواستم عرض کنم تعجب بنده زیاد تر شد و فرمایش معاون وزیر بنده در واقع نکرد و استعجاب بنده را زیاد تر کرد می‌گویند آدم نداریم برای ترتیب فرورم جدید بنده تعجب دارم از اداره تلگرافخانه که اجزاء دارند ماهی شصت تومان صد تومان دوپست تو ان حقوق میبرند همه زبان دان با اطلاع و ترتیب خودشان را می‌دانند چگونه نمی‌توانند که ترتیب مواج خود و سایر اجزاء را بطور جدید بنویسند و بفرستند خیلی افسوس می‌خورم از یک اداره که هیچ اطلاع ندارد و این یک شخصی است می‌تواند برای کارهای اداره هست پس باید همانطور که آقای تقی زاده فرمودند رجوع بشود بکمسیون بودجه که نظریات خود را کرده به بییند بودجه دولت می‌تواند یکم چه شخصی را حقوق بدهد یا خیر آنوقت بمجلس بیاید

میرزا اسدالله خان - این یکدفعه بکمسیون رفته است خوب است اساساً امروز این مطلب را گفتگو نکنیم یعنی در خصوص قبول او بعد در خصوص اینکه برود بکمسیون بودجه زیرا که بعد از آنکه رفت بکمسیون بودجه از نقطه نظر مالیه در آن گفتگو خواهد شد لکن اگر بخواهیم بگوئیم انگلیسی یا آلمانی یا روسی باشد آیا با تاسیسی این خدمت در اداره تلگراف لازم است یا خیر بنده گمان می‌کنم اساساً مذاکره نشود بهتر است .

مقیم السلطنه - بنده جواب یکی دو نکته معاون را که لازم میدانم عرض کنم اگر خارج از موضوع است باید گفت چرا ایشان اجازه داده شده است عرض می‌کنم اینطور که بمفرمانند عقیده ثابت ما را ساقط میکند و زور می‌خواهند همیشه از زوری اضطرار و عجله کارها را بکنند و نمی‌خواهند وقت بمجلس بدهند می‌گویند مجلس بگذرد و نمی‌خواهند وقت بمجلس بدهند می‌گویند این شخص وجودش خیلی لازم شده است و مذاکره در این باب شده دیگر نمیشود مذاکره بشود مطلب دیگر اینکه لفظ مستخدم را مستشار عوض کردند این چند وقت برای مستشار هم کافی بود چندان فرق نمیکند چه مستشار باشد چه مستخدم و ثانیاً فرمودند این شخص می‌تواند چیزی است اینها را میدانیم تصور نفرماندیکه ما خیال کردیم برای اداره تلگراف یک نفر موسیقی دان لازم دارند خوب است مجلس رای بدهد و بنده پیشنهاد میکنم که رای گرفته بشود که این قابل است یا خیر آنوقت بکمسیون بودجه برود و الا حالا بکمسیون بودجه هیچ نمیداند در چیزی که مجلس تصویب نکرده چگونه برای بدهد .

افتخار الواعظین - بنده عرض میکنم در مورد

نظامنامه داخلی ماده ماده رای گرفتیم که اینقدر مذاکره نشود و این صریح ماده نظامنامه است که باید از نظر کمسیون بودجه بگذرد و بعد بپایه بمجلس ورد قبولش در مجلس مذاکره بشود .

نایب رئیس - مذاکره کافی است و عقیده بنده این است که بکمسیون بودجه باید رجوع شود محتاج برای گرفتن هم نیست بواسطه آنکه در نظامنامه تصریح کرده است اگر در مقابل صراحت نظامنامه رای بگیریم مسائل دیگر که رجوع بنظامنامه است لازم است که رای بگیریم پس این را راجع میکنیم بکمسیون بودجه و فوائد عامه و تأکید میکنیم که زودتر این را بپورت بدهند (رجوع شد بکمسیون بودجه)

رئیس - رای بپورت کمسیون داخله در باب تعیین مرکزیت ساری و بارفروش برای تشکیل انجمن قرائت گردید بموجب ورثه علیجده .

وکیل التجار - این مسلم است نظر بنقطه اهمیت تجارنی و اهمیت محلی و سایر چیزها بارفروش حق مرکزیت دارد بلی ساری یک وقتی از سابق حاکم نشین بوده است ولی این مسئله مثل شاهرود و بسطام است که همین طریق اتفاق افتاد عرض میکنم ساری یک عمارتی حاکم نشین دارد و از قدیم حاکم نشین بوده است ولی حالام اغلب البته این نظر آقایان هست که مسلماً بارفروش مرکز تجارت محل اقامت مأمورین خارج از کار گذار و غیره است لابد انجمن ما برای رفع حوائج عامه است باید در محلی که اهمیت زیاد تر دارد همانجا مرکز انجمن باشد و در واقع می‌توان گفت که بعد از رشت بارفروش است و از این گذشته این سابقه دارد در دوره گذشته هم خیلی گفتگو شد پس از مذاکرات چند تلگراف از مجلس گذشته صادر شد که محل انجمن باید بارفروش باشد بنده عقیده دارم باین دلایل باید بارفروش مرکز باشد و این مطلب حتی است و جای انکار نیست .

مقیم السلطنه - بنده حاضر و مایل هستم که همین نظامنامه ایالتی و ولایتی را بدون تغییر یک حرفی اجرا کنیم اگر یک نیم ساعت در این باب مذاکره کنیم آنوقت از بعضی اظهارات مأمون هستیم که اگر مجلس مقدس در این باب اصلاحاتی لازم بداند بدهند بکنند و می‌خواهم عرض کنم که انجمن باید جانی تشکیل شود که حاکم نشین است و امروزه ساری حاکم نشین است و این ملاحظاتی را که آقای وکیل - التجار فرمودند از حیث اهمیت تجارنی و غیره کمسیون تمام را منظور داشته است و این را هم میدانیم که تلگرافاتی از مجلس صادر شده است لکن حاضر شده ایم که بموجب نظامنامه ایالتی و ولایتی حل کنیم و بنا بر این حاکم نشین ساری محسوب میشود و باید انجمن ولایتی هم در آنجا تشکیل شود حالا کوچکتر است باشد ولی حاکم نشین است .

حاجی سید نصر الله - مباحثه در این مسئله را بنده صحیح نمیدانم این باید برگردد بوزارت داخله که مطابق همان قانون عمل کند و گمان میکنم اگر این ملاحظاتی که گفته شد نظر وزیرم متوجه شود لایحه قانونی جدیدی در این باب پیشنهاد کند

منتصر السلطان - بنده عرض کنم چون ما زاندران طولش خیلی زیاد است و بارفروش هم در وسط واقع است ساری در کنار واقع شده است و از آنجا تا استراباد چهار فرسخ است و چنانکه از نور که

یکی از ولایات است بخواهند بروند آنجا باید بیست و پنج فرسخ باش فرسخ راه طی کنند گذشته از این محل قونول گری روس و غیره در بارفروش واقع است بعقیده من باید بارفروش معین شود .

هاشم میرزا - یک جزء از فرمایش آقای متین السلطنه که فرمودند می‌خواهم بنده توضیحی عرض کنم باینکه هر جا حاکم نشین است انجمن هم باید همانجا باشد اگر بخواهند که ساری حاکم نشین باشد و بارفروش محل انجمن این صحیح نیست و اما مسئله آقای وکیل التجار که فرمودند نظر با اهمیت تجارنی عرض میکنم در این مسئله اهمیت تجارنی منظور نیست باید اهمیت نقطه سیاسی منظور باشد و عرض میکنم از هزار سال قبل ساری حاکم نشین و پایتخت بوده است حالام باشد .

مقیم السلطنه - بنده می‌خواستم عرض کنم این مسئله را که یکی از مواد نظامنامه داخلی می‌گوید که باید انجمن ایالتی در شهر حاکم نشین باشد و در اینکه ساری از مدت‌ها حاکم نشین بوده است علی الظاهر باید آنجا انجمن هم بوده باشد و حالا اگر بخواهند مرکز را بارفروش قرار بدهند مطلبی است علیجده که باید موافق قانون بمجلس بیاید .

مهر زال ملک - بنده هم باخبرم همراه هستم .

نوبری - بنده با اظهارات مخبر کمسیون هم‌رای هستم ولی این مسئله را پیشنهاد میکنم که باید محل حکومت را بارفروش قرار دهند .

مرتضی قلی خان - بنده مخالف این مسئله هستم عرض میکنم می‌خواهیم بواسطه هر ملاحظه قانون را تغییر بدهیم این نمیشود امکان ندارد که حاجی سید نصر الله فرمودند رجوع شود بوزارت داخله عرض میکنم حاکم را

رئیس - خارج از موضوع است .

وکیل الرعایا - بنده تصدیق میکنم فرمایشات حاجی سید نصر الله را و عرض میکنم باید رجوع کرد بوزارت داخله .

آقاشیخ ابراهیم زنجانی - جهت تشکیل انجمن چیست؟ جهت تشکیل انجمن اینست که نظارت در ادارات دولتی داشته باشد نباید هر جا حکومت هست انجمن هم همانجا باشد .

کاشف - بنده عرض میکنم خوب است موافق قانون و نظامنامه مذاکره کنیم در این موضوع گمان میکنم اگر بخواهیم برخلاف نظامنامه مذاکره کنیم میتوانیم والا بیش از این در این مسئله صحبت نباید کرد .

نایب رئیس - در اینکه رجوع بوزارت داخله شود عرض کردم هر کسی مخالف است اظهار کند و یک قانونی نوشته شده است برای انجمن های ولایتی و ایالتی که وزارت داخله باید مطابق آن عمل کند حالا اگر برخلاف او هم چیزی بنظرش رسد باید پیشنهاد کند و این یک مطلبی نیست که ما درو رای بگیریم حالا همان باید رجوع شود بوزارت داخله و ارجاع خواهد شد .

[در این موقع رایوت دیگری راجع بسمندان دامغان بموجب ورثه علیجده قرائت شد]

مهر زال ملک - بلی بنده عرض میکنم چون این مسئله نظیر همین مسئله ساری و بارفروش است

استما می‌کنم در این باب حرفی دیگر زده نشود و همانطور رجوع شود بوزارت داخله تا بعد از آنجا تکلیف معلوم شود

نایب رئیس - در این مسئله کسی اگر مخالف است اظهار کند و الا بنظر او که گفته شد چون نظیر همان مسئله ساری و بارفروش است رجوع بشود بوزارت داخله [ایرادی نشد و غالباً گفتند صحیح است]

نایب رئیس - پس رجوع می‌شود بوزارت داخله .

[در این موقع رایوت کمسیون عرض را در باب استعفای عدنان از اعضا این کمسیون موافق ورثه علیجده قرائت کردند]

نایب رئیس - بموجب این رایوت معلوم میشود بواسطه غیبت و استعفای بعضی از اعضا کمسیون عرض تعطل شده است آقایانیکه در این مدت غیبت کرده‌اند و استعفا نداده بودند باید استعفای ایشان بهیئت رئیس رسیده باشد و هنوز استعفای این آقایان نرسیده است

نجات - بنده استعفا داده‌ام شعبه چهارم در مجلس هم مذاکره شد

نایب رئیس - عرض در شعبه انتخاب شده است یا خیر؟

تقی زاده - هنوز انتخاب نشده ولی امروز بنا بود که آقایان حاضر شوند انتخاب کنند که تشریف نیاوردند قبل اظهار بنا بود بیا بودند و نفر آقایان حاضر شدند

نایب رئیس - اسامی اشخاصیکه غائب بودند در جلسات کمسیون اسامی و عددهایم غیبتشان را در کمسیون بنویسند بفرستند با اداره مباشرت [گفته شد غالباً استعفا دادند]

نایب رئیس - آنهائیکه استعفا نداده‌اند و از این آقایان بدون استعفا هم هست

کاشف - گویا خطاب بنده است بنده استعفا نامه خود را بهیئت رئیس دادم

نایب رئیس - پس بنده مطلع نیستم چون بعضی از روزها بنده در هیئت رئیس هستم نزد رئیس یا آقای حاجی سید نصر الله بروند

وزیر زاده - بنده پریروز در این خصوص استعفای آقایان اظهاری کردم و حالام عرض میکنم وکیل هستیم باید از برای ملت کار کنیم مثل سایر اجزای ادارات صبح باییم اینجا تا شام من نمیدانم علت اینکه بعضی آقایان پنج روز داخل کمسیون میشوند روز ششم استعفا می‌دهند چیست و همان طور که امروز عرض کردم می‌گویم بعد از این باید هر یک کدام از آقایان که استعفا می‌دهند علل استعفای خودشان را هم بنویسند بدهند .

نایب رئیس - در این خصوص مذاکره کافی است ما نباید داخل مذاکره شویم ما نظامنامه داخلی داریم این تکالیف را در آنجا معلوم می‌کند اگر مطلبی داشته باشید باید بطور لایحه قانونی بنویسید پیشنهاد کنید .

کاشف - چون اینجا یک فرمایش فرمودند که ما وکلا چرا باید از کار خودمان استعفا بدهیم و کناره کنیم از کار کردن و فرمودند جهات استعفا را خوب اظهار نمایند بنده حاضر در خارج هر

کدام از آقایان بخواهند توضیحات بدهم در جهات استعفای خود .

افتخار الواعظین - این فرمایش جناب آقای کاشف یک قدری موهوم است و چنین می‌نماید که خدای نخواست در کمسیون از ایشان و هنی شده است یا راجع بکمسیون شکایتی است از این جهت عرض می‌کنم که ایشان چند روز است استعفا دادند و بنده در چهار روز قبل اطلاع دادم که در وقت استعفا دادند کارهای کمسیون پیش نمیرود عوض آنها را انتخاب کنند و عرض می‌کنم که بهیئت روجه در کمسیون واقعه نبوده است .

رئیس - سه نفر از کمسیون پست و تلگراف کسراست حالا باید آن سه نفر را انتخاب کنیم [گفته شد باید اسامی اشخاصیکه در کمسیون هستند قرائت شود] شروع فرمایشات اسامی اعضای کمسیونها کردید بالاخره بنام اسامی آنهائیکه در هیچ کمسیونی نیستند قرائت شود اسامی قرائت شد از قرائت ذیل محمد ششم میرزا - ماضد السلطنه - ادیب التجار - قوام الاسلام - کاشف - مصدق الممالک - منتصر السلطان - شببانی - آدینه محمد خان - میرزا احمد - آقاسید حسین گراز - آقامیرزا سید محمد صادق - آقاشیخ - آقامیرزا محمد نجات - آقاسید جلیل - آقا شیخ محمد حسین بزدی - آقاشیخ رضا (ورثه رای توزیع شده برای استخراج آراء سه نفر بقرعه معین شد) وزیر زاده - منتصر السلطان آقامیرزا محمد نجات (باینکه نفر منشی رفتند باطن دیگر استخراج نمایند بعد از تنفس تشریف آوردند و اظهار فرمودند که آقایان ذیل انتخاب شدند (آقای ماضد السلطنه) (۲۹) رای (آقای منتصر السلطان) (۲۶) رای (آقای سید جلیل ۲۲ رای) .

ممتاز الدوله - طرح قانونی آقا میرزا اسدالله خان را که بکمسیون بودجه رجوع شده بود در کمسیون قسمت اول آن را قابل توجه ندانسته و قسمت آن را با تغییر در عبارات آن بمجلس اعاده داده حالام باید بمجلس شور کرد رای خود را اظهار نماید (رایوت کمسیون بودجه راجع بطرح آقا میرزا اسدالله خان قرائت شد)

مؤتمن الملک - بعد از آنی که از کمسیون میتکرات برگشت شور اول و ثانی میشود .

ممتاز الدوله - این شور ثانوی است - مجلس رای می‌دهد که داخل مذکره شویم می‌خواهیم به بیینم مغالفی دارد یا خیر این شور دوم و شور آخر است اگر مغالفی هست اظهار نماید (اظهاری نشد)

ممتاز الدوله - حالا که مغالفی نیست شروع بمذاکره میکنیم اصل طرح میرزا اسدالله خان قرائت شد [اصلاح کمسیون نیز خوانده شد مجدداً]

وکیل التجار - این طور که در رایوت نوشته شده ممکن است که اسباب زحمت بیشتر فراهم شود باین جهت قسمت اول این طرح را هم لازم میدانم و این هم توضیح نشده که سایر نمایندگان در سایر کمسیونها حق دارند که استماع مذاکرات را بنمایند و بعضی توضیحات بدهند یا بندهند .

میرزا مرتضی قلیخان - بنده برخلاف ایشان جزء اول را لازم نمیدانم بجهت این اگر

جزء اول باشد خیلی اسباب گرفتاری ما خواهد شد بهتر این است که بطور اجمال باشد شاید فردا وقتی شد و مناسبت پیدا شده و کلا در یکی از کمسیونها حاضر شدند و این حضور آنها اسباب تضحیح وقت کمسیون را کرد پس این قیدی است غیر لازم وقتی که کمسیون منعقد میشود هیچکس غیر از اجزاء لازم نیست حضور بهم رسانند پس بعقیده بنده بهتر این است که همان کمسیون بودجه رای بدهیم و شاید شش ماه دیگر محتاج شدیم که برای کمسیون دیگر هم رای بدهیم .

وکیل الرعایا - این قسمتی را که کمسیون کرده‌اند لازم است و آن قسمت اولی بعقیده بنده اسباب زحمت خواهد بود .

میرزا ابراهیم خان - این که کمسیون قید اول را لازم ندانست برای این بود که ملاحظه در امور مالی از وظایف مجلس است و فرد فرد و کلا حق دارند که از امور مالیه مملکت مطلع باشند و این از قبیل توضیح واضحات است و این شرحی که آقای میرزا اسدالله خان پیشنهاد کردند مقصود ایشان این است که وقتیکه یک مطلبی در کمسیون بودجه تصویب شد بمجلس پیشنهاد شد اظهاراتیکه آقایان و کلامیکند از زوری یک بصیرت آگهی باشد و از مطلب مسبوق باشند و اینکه بموجب این ماده حق بنده بنمایند گمانی که عضویت ندارند که در موقع انعقاد کمسیون حاضر شوند و استماع مذاکرات را نموده مطلع باشند و این که یکی از نمایندگان فرمودند که حق بندهند سایر نمایندگان که آنچه بنظر ایشان میرسد حاضر شده اظهار نمایند و این را برای اینکه مبادا این سبب شود که حق کدام است ضایع شود اما اگر اجازه بفرمائید نمایندگان که برای استماع حاضر میشوند بعد از استماع مذاکرات رای و توضیح خود را نوشته یا در داخل یا در خارج بر رئیس کمسیون تقدیم نمایند .

میرزا اسدالله خان - قسمتی را که آقای وکیل - الرعایا فرمودند که اسباب زحمت میشود و اینکه جز اعضا رئیس کسی دیگر داخل نشوند و این را صحیح نمیدانم این فقط یک حق است که بیک رئیس داده شده است و این یک استثنائی است برای آن حقی که بر رئیس داده شده که فقط در کمسیون بودجه شاید اعضا بتوانند حاضر شوند در آن کمسیون و استماع مذاکرات و مطالب را بنمایند و بنده گمان میکنم که این قسمت اولی خیلی لازم است .

فالح الملک - بنده برعکس گمان میکنم که اگر ممکن بشود اغلب نمایندگان در کمسیونها حاضر شوند و اگر هم چیزی بنظرشان میرسد بنویسند بدهند که رای آنها هم معلوم باشد و این ضرری هم ندارد .

کاشف - بنده این ملاحظه را که کرده‌اند تا یک اندازه صحیح میدانم اگر بتوانند آقایان حاضر شوند و توضیحات خود را بدهند خیلی کارها سهلتر خواهد شد و اینرا بنده مقایر نمیدانم .

مقیم السلطنه - این مطلبی که حالا بمیان آمد گمان میکنم از موضوع طرح اسدالله خان خارج باشد بجهت اینکه آن منحصر ببودجه میباشد و اما در باب این طرح باید توضیحی داده شود که معلوم شود مقصود چیست مقصود چنانچه آقامیرزا ابراهیم خان فرمودند این است که چون مسئله

بوده و امور مالی به يك اختصاصی بمجلس دارر لازم است که تمام نمایندگان حاضر شده بدانند اولاً تمام کارهای این مملکت انحصار بمجلس دارر منحصراً بود و مالی نیست ولی اینجا يك فایده دارد فقط مقصود سرعت عمل است هیچ نتیجه دیگری تصور نیست بجهت اینکه اعضای که حاضر میشوند مطالب را میشوند و مباحثات اعضاء کمیسیون را گوش می دهند و اگر هم ایرادی داشته باشند از مذاکرات کمیسیون قانع میشوند و خیلی طول میکشد این مباحثات اگر بخواهند تمام در مجلس بگذرد و این يك تدبیری است که ریخته اند که مباحثات بودجه قدری مختصر شود و مطالبی که در کمیسیون گفته شده در مجلس تکرار نشود و آن این است که گفته اند اعضاء و نمایندگان میتوانند حاضر شوند و بشنوند آن دلایلی را که اعضاء کمیسیون ذکر میکنند و اگر اجازه داشته باشند که در مذاکرات کمیسیون بودجه اظهار رای خود را بکنند آنوقت کمیسیون حال مجلس را پیدا می کند این است که قید شده است که شرکت در مذاکرات کمیسیون نمایندند برای اینکه اطاله وقت کمیسیون نشود و فقط برای سرعت گذشتن عمل حاضر شوند و دلائیل کمیسیون را استماع کنند وقت مجلس را مذکور مکررات کمیسیون توضیح نمایند

افتخار الواعظین - بنده مخالف آقای متین السلطنه هستم که فرمودند اگر حق استماع نداشته باشند آنوقت اسباب زیادی مذاکرات در مجلس میشود.

ممتاز الدوله - برای این که مطلب زود حل شود عرض میکنم که پیشنهاد آقای میرزا اسدالله خان دومطلب داشت یکی اینکه و کلاً حق ندارد در سایر کمیسیونها حضور بهم رسانند یکی اینکه حق دارند در بودجه حضور بهم رسانند کمیسیون مسئله اول را که نمایندگان حق ندارند سایر کمیسیونها حاضر شوند قابل توجه ندانسته و قهر دوم را که در کمیسیون بودجه حضور داشته باشند تغییر در عبارت مجلس دانسته حالا برای اینکه زود مطلب حل شود این دو مسئله را خوب است داخل هم نکنیم و یکی یکی مذاکره کنیم که زود ختم شود اول آن قسم اول را مطرح فرار بدهند آنکه تمام شد شروع بقسم دوم نمایند اینطور بهتر مطلب تمام می شود.

در مذاکرات برای این که کمیسیون که پنج نفر اعضاء دارد وقتی بنامش هم بگویند برون آید و در مذاکرات مجلس مداخله نمایند

وکیل الرعایا - بنده میدانم و میدانم که آقایان هم میدانند که قبیل از احتیاج و دعوت بکمیسیونها نباید رفت ولیکن چیزی که ما را محتاج کرده است باین قاسون این است که يك جمعی بروند در کمیسیون بودجه برای اینکه سهولتی در کار مجلس بدهند در این حین آقایان این را مقدمه این فرامیدهند که سایر کمیسیونها بروند بدون اینکه بدانند حکمت این چیست و منفعتی که ما ازین کاری بریم چیست و منفعتی که را که مجلس می برد چیست اگر ما رفتیم که معلوم است آنهاری خود را میدهند و مباحثاتی که لازم باشد کرده نتیجه را اطلاع میدهند اما یکدفعه که حاجت ما را مجبور کرد که برویم پشت آن درب بایستیم این قدر حق داشته باشیم که پشت درب بایستیم و داخل جلسه شده مذاکرات را استماع کنیم و آن چیزی را که بنظر ما میرسد در خارج بایشان بگوئیم و آن قسمت اول را که هیچکس حق ندارد که در سایر کمیسیونها حاضر شود بنده هیچ لزومی در آن نمی بینم اما قسمت ثانوی خیلی خوب است من شریک آن اشخاص هستم که این قانون را لازم میدانند.

ممتاز الدوله - شما موافق بودید با آقای میرزا اسدالله خان از آقایانیکه اجازه نطق بایشان داده میشود خواهش میکنم که مراعات موافق و مخالف را در نطق خودشان بکنند.

که راجع باو نیست بشود و اگر فرضاً داخل شد یا این که او را نمی پذیرند و اگر این که احتیاج پذیرفتند مذاکرات خودشانرا قطع می کنند تا هنگامی که آن نماینده خارج شود و استثنائی که برای این قانون معین کردیم فقط کمیسیون بودجه است که هر يك از نمایندگان را حق بدهیم که در جلسات آن کمیسیون بتوانند حاضر شوند و اگر آقایان ملاحظه کرده باشند در سایر قوانین هم همین طور است که تمام نمایندگان جز در کمیسیون بودجه در کمیسیونهای دیگری نمیتوانند حاضر شوند کمیسیون می تواند ایشانرا بپذیرد بدون اینکه حق صحبت داشته باشند همان حق استماع دارند و اگر ملاحظاتی دارند با اعضاء می گویند یا اینکه می نویسند و به کمیسیون می دهند و اگر کمیسیون صلاح بداند آنرا تحت بحث و مذاکره می آورد.

کاشف - بنده عرض میکنم از تمام مذاکرات کمیسیون باید اطلاع داشته باشند و اطلاعات خود را هم اگر لازم باشد اظهار بدارند و اگر حق مذاکره هم نداشته باشند خیلی اسباب زحمت می شود مثل اینکه در کمیسیون داخله بعضی ابضاحات لازم و از آقایانی که داخل نبودند خواستیم که تشریف بیاورند و در مذاکرات شرکت بکنند و این هیچ مغایرتی ندارد و باید نمایندگان که تشریف میبرند اگر اطلاعاتی هم داشته باشند بآنها حق بدهیم که بتوانند اظهار کنند و این سبب میشود که وقتی که بمجلس می آیند از جزئیات مطلب مطلع خواهند بود و مذاکرات کمیسیون در مجلس تکرار نخواهد شد.

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - بنده میخواهم عرض کنم مذاکرات تمام شود و رای بگیریم تقسیم جمعیت برای اینست که هر قسمتی يك کاری را حاضر نمایند و اگر جماعت دیگر داخل مذاکرات آنها بشوند کار طول میکشد و انجام نمیگیرد مقصود این است که کار را کمیسیون تمام کند و بمجلس بفرستند حالا ما بدون ملاحظه میگوئیم که باید حاضر باشند و این که ما میگوئیم که حق دارند نمایندگان در کمیسیون بودجه حاضر شوند این خودش دلالت دارد که در کمیسیونهای دیگر نمیتوانند حاضر شوند بنده خواهش میکنم که بهمان عبارت کمیسیون اول رای بگیرند اگر تصویب نشد داخل مذاکرات برویم.

آقا میرزا ابراهیم خان - بفرمایش حضرت عالی موضوع مذاکره بین قسمت اول از طرف آقای میرزا اسدالله خان بود و بین راپورت کمیسیون بعد کم کم موضوع تغییر کرد و عنوان این شد که سایر نمایندگان حق دارند در سایر کمیسیونها حاضر شوند حالا بنده همین قدر میخواهم از آقایان استدعا کنم که در کمیسیونهایی که عضویت دارند وقت حضور در آنها را قوت نکنند تا این که در کمیسیون دیگر حاضر شوند.

آقا شیخ رضا - بنده اعتقاد این است که عیب نداشته باشد اعضاء مجلس در سایر کمیسیونها حاضر بشوند یعنی مشغولشان نکنند فقط حاضر شوند و استماع مذاکرات کمیسیون را بنمایند و آنچه که آقای آقا شیخ ابراهیم فرمودند که البته هر مطلبی که در کمیسیون مذاکره بشود بمجلس می آید و نمایندگان از آن مطلع میشوند بنده عرض میکنم

غیر از آن چیزهایی که در مجلس گفتگو میشود بعضی چیزها در کمیسیون مذاکره میشود که مدخلیت در راپورت و تصدیق آن کمیسیون را دارد پس بهتر این است که رای داده شود در اینکه همه اعضاء بتوانند درباره کمیسیونها حاضر شوند و فقط مذاکرات را استماع نمایند و این پیشنهاد آقای میرزا اسدالله خان يك مزید اختصاصی داشته باشد بکمیسیون بودجه و الا سایر کمیسیونها هم گویا عیبی نداشته باشد.

حاجی سید نصرالله - بنده مخالف رای آقا شیخ رضا هستم و موافق تصویب کمیسیون و اگر چنانچه میخواهید دلائلش را هم عرض کنم.

ممتاز الدوله - رای میگیریم باین عبارت که در راپورت کمیسیون نوشته شده است (گفتند رای بگیرند) عبارت کمیسیون قرائت شد.

آقا شیخ اسمعیل هاشمی - بنده این را ملتفت نشدم و هم چه می فهمم که این قانون میشود از برای این که تمام کمیسیونها بسته است و فقط کمیسیون بودجه باز است بنظر بنده این طور میشود

ممتاز الدوله - آن دلایلی را که آقای میرزا اسدالله خان در مقدمه پیش نهاد خود ذکر کرده بودند هر کس آن عبارت و دلائل را خوانده باشد می پسندد و تصویب میکند [عبارت کمیسیون بضمون ذیل قرائت شد] [نمایند گانی که در کمیسیون بودجه عضویت ندارند می توانند در هنگام مذاکرات در کمیسیون حاضر شده بدون این که در مذاکرات کمیسیون شرکت نمایند مذاکرات را استماع نمایند]

ممتاز الدوله - رای میگیریم در این عبارت که کمیسیون نوشته است هر کس این را تصویب می نماید بقیام نمایند [اغلب نمایندگان قیام نمودند تصویب شد]

ممتاز الدوله - این شرحی است که وزیر علوم آقای صنیع الدوله نوشته اند و خواهش کرده اند که کمیسیون خارج فوق العاده تشکیل شود برای مطلبی که يك اندازه فوریت دارد که در آن کمیسیون باید مذاکره شود

مؤتمن الملک - وزیر هر پیشنهادی یا مطلبی دارد اول باید بمجلس و مجلس رجوع بکمیسیون نماید نه این که خودش بکمیسیون بفرستد.

ممتاز الدوله - وزیر مینویسد که باید بطور فوق العاده کمیسیون خارج تشکیل شود حالا این خواهش است که کرده است روز شنبه بطور فوق العاده کمیسیون برای مذاکرات وزارت علوم تشکیل می شود

وکیل التجار - وزیر حق دارد فوریت يك مطالبی را بخواهد یا تشکیل کمیسویی را تقاضا نماید ولی حق ندارد که تشکیل يك کمیسیون مخصوصی را تقاضا نماید

ممتاز الدوله - وزیر حق دارد که کمیسیون فوق العاده بخواهد حالا روز شنبه کمیسیون خارج بر حسب تقاضای وزیر تشکیل می شود آقایان عضو آن کمیسیون باید حاضر شوند (اجازه ده دقیقه تنفس داده شد)

[مجدداً سه ربع قبل از غروب مجلس منعقد شد]

معزز الملک - سه نفریکه از برای کمیسیون پست و تلگراف انتخاب شدند آقای معاضد السلطنه است با اکثریت ۲۹ رای آقای منتصر السلطان به با اکثریت ۲۶ رای آقای سید جلیل با اکثریت بیست و دو رای

رئیس - راپورت بیست از کمیسیون پست و تلگراف رسید و راپورت را خواسته است قرائت شود [آقای ذکا الملک راپورت را در خصوص شکایت تجار تبریز در خصوص مخالفت گمرک از فروش جوهری و ورود جوهریات بود قرائت کرد]

رئیس - در این باب داخل مذاکره نمیشویم میفرستیم طبع و توزیع شود

وکیل الرعایا - عرض دارم

رئیس - در این باب داخل مذاکره نمیشویم میگذاریم برای وقت مذاکره

رئیس - راپورت کمیسیون بودجه راجع به مأموریت میرزا احمدخان حیدری است راپورت قرائت شد مبنی بر اینکه وزارت فوائد عامه از برای رسیدگی بچنگلها و عمل کسبها میرزا احمدخان را باین مأموریت می فرستد و ماهی دوست تومان قرری و و کمیسیون ماهی صد و پنجاه تومان مقرری او را کافی میدانند و ماهی یکصد تومان از برای خرج مسافرت او کافی میدانند و حقوق او هم جزء مواجب او باید محسوب شود

رئیس - این یکدفعه مباحثه شده است اگر لازم می دانید و مخالفی نیست حالا شروع در شور ثانی آن نمایم

فهم الملک - لازم است توضیحی عرض کنم سابقاً وزارت فوائد عامه در همین خصوص پیشنهاد کرده بود که حقوق دوساله این شخص باوداده شود و باین مأموریت اعزام شود کمیسیون عقیده اش این شد که حقوق او مثل حقوق سایر ارباب حقوق باشد هر قسم که بآنها معامله میشود باین هم معامله شود و مثل مستخدم دولتی اجرت بگیرد کار بکنند این بود که وزارت فوائد عامه مجدداً اینطور پیشنهاد کرده است که دو دست تومان باو مواجب داده شود هر ماه و دو دست تومان بخارج مسافرت و مأموریت او هم در دو مسئله بود که هر دو را در ضمن يك لایحه مخلوط کرده بود و میخواست از کمیسیون بگذرد و کمیسیون این دو مطلب را تجزیه کرد که یکی قانون کلی برای چنگلها بود لازم دانست در اینخصوص لایحه علیحده تقدیم مجلس شود و فقط برای عمل کسبها همین مقدار را که ماهی صد و پنجاه تومان مواجب ماهی صد تومان مخارج مسافرت کافی دانست و اینهم يك عمل مهم فوق العاده نیست و میرزا احمدخان میتواند بزودی این عمل را تمام کند لکن این مسئله خیلی اهمیت دارد لازم است زود حرکت کند و ممکن است در آماه آن عمل را انجام بدهد.

وکیل الرعایا - بنده در اینکه اساساً ماهی دو دست پنجاه تومان در سه ماه یا کمتر برای بدست آوردن پاره تحقیقات داده شود زیاد نمیدانم لکن بشخص کار ندارم بنده وزیر فوائد عامه میدهم که مسئولیت دارد بدهد بيك نفر که خودش صلاح میدانند برود این تحقیقات را بنمایند.

وکیل الرعایا - بنده عرض میکنم ماخذی که کمیسیون بدست آورده برای کفاف انجام این عمل وزارت فوائد عامه هم اطلاع داده است و اخیر البته در صورتیکه کمیسیون دو دست تومان تصویب میکرد از برای صرفه بهتر بود لکن باید دانست که وزیر فوائد عامه ماهی چهار صد تومان معین کرده است آیا میتواند آن شخص با این مبلغ زندگی کند یا خیر و وزیر فوائد عامه قبول خواهد کرد یا رد میکند

فرمودند در يك ماه ممکن است اینکار صورت بگیرد پس خوب بود مینوشند منتهی اینست مأموریت سه ماه است.

فهم الملک - منتهی یکدست اکثری برای او معین شده است که در آنوقت محققاً این عمل صورت خواهد گرفت (رئیس مخالفی کن نیست؟)

معین الرعایا - چنانکه گفتند کمیسیون تصویب کرده است سه ماهه این عمل تمام شود و این مبلغ باو داده شود لکن میدانم بيك چنین مأموریتی دو شرط عمده لازم دارد اول صحت عمل است و اگر این شخص صحیح العمل نباشد ممکن است يك ضرر کلی بدولت بزند برای جلب يك نفع جزئی و او اظهار کرده است که حقوق خود را ننگرفته ام و از قراری که شنبه شده است حقوق سه ماهه به اشرا گرفته است باید این مسئله تحقیق شود اگر اینطور باشد این شخص قابلیت این مأموریت را ندارد.

رئیس - در این خصوص صحبت نمیکنیم و این خارج از موضوع است.

فهم الملک - وزیر فوائد عامه شرحی سابقاً نوشته بود که این مبلغ از مواجب او داده شود کمیسیون صلاح ندانست و گفت بهر کسی خدمتی رجوع میشود در ازای خدمتش مواجب باید باو داد و دیگر کمیسیون بهیچ وجه داخل این مذاکرات شخصی نمی شود کمیسیون همین قدر اساساً این مطلب را تصدیق میکند و بهیچوجه بشخص کار ندارد از برای کسی که باین کار رسیدگی میکند این مواجب را میدهد و اینکه معین الرعایا فرمودند خارج از موضوع است.

شهبانی - میخواستم همین را عرض کنم که این مأموریت باید بيك شخص امین داده شود بجهت اینکه ممکن است این مردا گرامین نباشد بيك حق بکسبها بدهد که صد هزار تومان برای ملت و دولت ضرر داشته باشد (رئیس - خارج از موضوع شدید).

حاجی شیخ علی - اگر همین صد تومان که باو داده میشود کفایت مخارج او را میکند عیب ندارد و اگر این شخص می رود و فردا بيك صورت مخارج دیگر می نویسد در آن صورت زیاد است.

وکیل الرعایا - باز اسم شخص برده شده بنده عرض میکنم ما این پول را در مقابل این شغل می دهیم بشخص کار نداریم.

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - نتیجه تمام این مذاکرات با بنجامنتهی شد که ما دو دست و پنجاه تومان میدهم در ازای این شغل باین شخص که برود این عمل را تمام کند پس مختصر کنید و بهمین جا ختم کنید مطلب را که مجلس تصویب میکنند دو دست و سی تومان بشخصی که این عمل را تمام کند داده شود یا خیر.

لسان الحکماء - بنده عرض میکنم ماخذی که کمیسیون بدست آورده برای کفاف انجام این عمل وزارت فوائد عامه هم اطلاع داده است و اخیر البته در صورتیکه کمیسیون دو دست تومان تصویب میکرد از برای صرفه بهتر بود لکن باید دانست که وزیر فوائد عامه ماهی چهار صد تومان معین کرده است آیا میتواند آن شخص با این مبلغ زندگی کند یا خیر و وزیر فوائد عامه قبول خواهد کرد یا رد میکند

فهییم الملك - کمیسیون درست این مسئله

را حساب کرد از برای مقررری یعنی مواجب این شغل صدوینجاه تومان کافی است و از برای مخارج سفر هم درست از هر حیث حساب کرده ام صدتومان کافی است .

ابوالقاسم میرزا - از فراری که آقا شیخ

ابراهیم فرمودند روی هم رفته دوپست وسی تو مان ممین کنیم بدون آنکه تجزیه کنیم بنده عرض میکنم لازم است تجزیه شود برای اینکه صدوسی تومان حقوق اوست و از صدتومان که از بابت خرج سفر باو داده میشود باید بعد از مراجعت صورت بدهد اگر کسر مخارج دیده شد آنوقت بقیه گرفته می شود و اگر اضافه خرج شد او خواهد مطالبه کرد پس لازم است مخارج سفر تجزیه شود .

فهییم الملك - بنده عرض میکنم اینطوریکه

شاهزاده ابوالقاسم میرزا فرمودند در صورتیکه کمتر خرج کند یا زیادتر فرق نمیکند همان ماهی صد تومان باو داده میشود .

رئیس - خلاصه راپورت کمیسیون اینست که

ماهی صدوینجاه تومان از بابت مواجب و ماهی صد تومان از باب مخارج سفر که رویهم رفته دوپست و پنجاه تومان میشود و حقوق او هم در موقع ماموریت جزو مواجیش محسوب خواهد شد حالا یکمرتبه راپورت قرائت میشود و بار رای میکنیم .

ناصر الاسلام - باین راپورت نمی شود رای

گرفت برای اینکه این راپورت متعلق بشخص است نه متعلق بشغل .

فهییم الملك - اینکه اسم برده اند و راپورت

بملاحظه این است که این شرح لایحه وزارت فوائد عامه است و الا مسئله اساسی است و راجع بشغل است نه راجع بشخص و علت دیگر از برای این که اسم شخص برده شده اینکه اگر کسی من بعد با مأموریت مسافرت میکند و مخارج سفر می گیرد حقوق جزو مواجیش محسوب شود .

میرزا ابراهیمخان - چنانچه در اول راپورت

می نویسد که ماموریت میرزا احمدخان محل بازدید جنگلها و عمل کسبهاست و در راپورت بازدید جنگلها را مقدم داشته پس باید این دو خبر درست تجزیه شود به بینیم بازدید جنگلها امروز لازم است یاخیر آنوقت در جزء آن صحبت شود .

فهییم الملك - چنانچه ملاحظه بفرمائید معلوم

میشود که آن جزء راپورت متعلق بلایحه وزیر است یعنی این لایحه که در آن سطر نوشته شده و راپورت جزء اخیر است که فقط متعلق به عمل کسبهاست .

معین الرعایا - کمیسیون بودجه هم که این

وجه را تصویب کرده اند اونکه را در نظر داشته که تصویب کرده اند یکی که عمده است صحت عمل است و همان قسم که عرض کردم در صورتیکه معلوم شود که حقوقش را گرفته باشد آنوقت نمی شود باین شخص رجوع کرد

رئیس - داخل این صحبت نمیشویم کمیسیون

شخص را معین نمیکند .

معین الرعایا - کمیسیون معین نمیکند و وزیر

معین میکند

وکیل التجار - بنده اساساً عرض دارم باینکه

این مسئله اصلاً جزء دستور امروز نبوده است مسئله جنگلهای اربابی جزء دستور بوده .

آقا شیخ محمد - بنده عرضی دارم راجع باجرای نظامنامه داخلی است وقتی که ختم مسئله را خواستند بعد از آن یک نفر اجازه خواست باو اجازه دادید در صورتیکه نباید اجازه بدهید و بعد هم باو اجازه داده شد در صورتیکه اظهارات ناطق خارج از موضوع بود باو تعرض نشد و خلاف نظامنامه در دومورد عمل شد

رئیس - ختم نشد مطلب چون مخالف بود و اجازه خواستند و در خصوص خروج از موضوع هم تعرض شد .

آقا سید حسین اردبیلی - قسمتی از این راپورت راجع بمسئولیت وزیر فوائد عامه است در صحت عمل مامور ما نباید بهیچوجه صحبت نماییم انتخاب اشخاص با وزیر است کمیسیون محترم نقطه نظرش لزوم این عمل باشد و اینکه درازای این عمل چه باید باو داده شود والا انتخاب آنشخص با وزیر است و آنشخص در مقابل وزیر مسئول است چنانچه وزیر در مقابل مجلس مسئول است

تقی زاده - بهتر بود که در مذاکره این نوع از لوائج وزیر فوائد عامه حاضر باشد .

تقی زاده - بهتر بود که در مذاکره این نوع از لوائج وزیر فوائد عامه حاضر باشد تا توضیحات لازمه در وقت ضرورت میداد و از لایحه خودش دفاع میکرد و بعد از این نباید مجلس داخل اینگونه مذاکرات شود گو اینکه وزیر حاضر باشد حالا کمیسیون یک رای داده است بر خلاف رای وزیر اگر وزیر حاضر بود از لایحه خودش دفاع میکرد وقتی مجلس و کمیسیون رای او را رد میکرد او شاید میگفت دلائلی بر اثبات رای خودم دارم و اگر رای مرا نپذیرید استعفا میکنم وزیر باید باین تحسین در سر رای خودش باشد و اینکه بعضی در سر شخصی قبل از وقت صحبت میکنند من آنرا صحیح نمیدانم برای اینکه از فردا که شنبه است اگر امروز باین لایحه اساساً رای بدهیم میتوانیم در سر شخص آن از وزیر استیضاح بخواهیم اما قبل از وقت نمیشود استیضاح خواست بعلاوه در سر شخص موافق آن راپورت معلوم میشود باید رای داد در صورتیکه در سر شخص نباید رای داد اگر حالا اسم این شخص در راپورت چنانکه هست رای داده شود من بعداً گریه خواهم یک کلمه در اینباب حرف بزنیم میگویند باین شخص شماره ای دادید و اسم او جزو رای مجلس است این اسم را بعقیده من نباید زد و اگر بگذاریم من بعد در این خصوص استیضاح نمیتوانم بخواهیم و باز میگویم وزیر هر وقت لایحه میفرستد بمجلس اولاً رای خودش را باید نفرستد اینکه هر کس هر چه میخواهد بنویسد ببرد پیش وزیر بگوید آنرا خواهش دارم بمجلس بدهید او هم با رودر بایستی بفرستد باید وزیر رای خودش را بمجلس بفرستد و حاضر باشد در موقع قرائت و در مجلس از لایحه خودش دفاع بکند و بعد هم میگویم باید باین راپورت بعد از حذف اسم شخص باورقه چنانچه در نظامنامه قید شده است رای گرفته شود و این رای بقیام و قعود راترك کنند و اینکه میگویند آن لایحه فوریت دارد من میگویم مخصوصاً باید بدانند باحضور وزیر قرائت شود تا بعد از این وزراء خودشانرا عادت بحضور در مجلس بدهند وقتی لایحه میفرستند .

رئیس - این مطلب که فرمودید خیلی صحیح است و زرا خوبست اسم شخص من بعد در لایحه شان نبرند حالا میتوانیم بدون اسم شخص رای بگیریم یا اینکه صبر کنیم وزیر حاضر بشود و توضیحات لازمه بدهد .

فهییم الملك - وزارت فوائد عامه چه در دفعه اول وجه در دفعه ثانی در لایحه خودش هر دو مطلب را نوشت یعنی هم ترتیب کلی برای بازدید جنگلها هم مسئله کسبها و در این مسئله تقاضای فوریت کرده است یعنی اظهار میدارد که باید زود از مجلس بگذرد و اگر تأخیر شود ضرری بدولت وارد خواهد آمد باینجه لازم است زود از مجلس بگذرد و کمیسیون هم که تفکیک کرد بملاحظه این بود که زود از مجلس بگذرد برای اینکه آن یک جزئی باشد که کرات زیاد لازم داشت و اینکه آیا وزیر اعتراض خواهد کرد در اینکه باید چهار صد تومان داده شود نه دوپست و پنجاه تومان بنده تصور نمیکند برای اینکه کمیسیون با کمال دقت رسیدگی نمود و همین قدر را کافی دانست .

دکتر علیخان - بنده عقیده ام اینست که این لایحه برگردد پیش وزیر فوائد عامه و این اسم بر داشته شود و الا باینکه ما اسم را بزنیم نمیشود رای داد برای اینکه این یکمرتبه که اینکار را کردیم من بعد وزراء عادت میکنند باینکه لوائج را باسم شخص بفرستند .

فهییم الملك - بعقیده بنده مطلب گویا خیلی واضح باشد اگر اسمی برده شود برای اساس مطلب ضمناً اسم برده شده و آن اسم را اگر بزنند بهیچ جا ضرر وارد نمیشود معلوم است مجلس برای شخص کار نمیکند برای کار رای میدهد و آنها اگر خواستند قبول میکنند اگر نخواستند رد میکنند .
آقا شیخ اسمعیل نووری - اینکه دکتر علیخان فرمودند که برگردد پیش وزیر و اسم را بزنند بنده لازم نمیدانم برای اینکه ما با اساس کار رای میدهیم نه بشخص و فرضاً اگر قبول نکرد میآید و دلائل از برای این شخص اقامه میکند و آنوقت ما این کار را رای داده ایم پس فقط همین قدر باید در اساس رای بدهیم .

آقا شیخ اسمعیل هشتروندی - وزیر یک لایحه فرستاده است و آن اسم شخص هم بوده است زیاد هم نوشته است مواجب او را معلوم است کمیسیون اصلاحات میکند حالا اسم شخص رازده است مواجب او را هم دوپست و پنجاه تومان کرده است حالا ما باین رای میدهیم آنوقت وزیر یک آدم پیدا میکند که باین حقوق برود این دیگر آنقدر اشکال ندارد .

فهییم الملك - بنده برای اینکه وزیر در دو مرتبه نوشته و فواید آنرا اظهار کرده است عقب انداختن آنرا صحیح نمی دانم بنده گمان میکنم که اساساً رای داده شود و اگر وزیر یک چیزی که مجلس حذف کرده است لازم دانست و بدلائل صحیحه مجلس را قانع کرد آنوقت آن حذف شده اضافه می شود حالا اساساً بنده لازم می دانم رای گرفته شود .

فاتح الملك - بنده گمان میکنم این راپورت موکول بمجلس آتی باشد که با حضور وزیر مطرح شود .

افتخار الواعظین - بنده عرض میکنم باین راپورت ممکن نیست رای داد بجهت اینکه نوشته

است که کمیسیون تصویب میکند دو دست و پنجاه تومان داده شود و معلوم نیست وزیر آنرا می پذیرد یا خیر در صورتی که نپذیرد رأی مجلس لغو می شود دیگر آنکه در لایحه وزیر اسم برده شده و در راپورت هم اسم شخص برده شده گرچه کمیسیون می فرماید شخص را نبریم لکن اینهم مثل اولی است فرق نمی کند شاید وزیر نپذیرفت پس باید بماند تا با حضور وزیر توضیحات لازمه داده شود یا ما ایشانرا قانع میکنیم یا ایشان مارا قانع می کنند .

فهییم الملک - بمقیده بنده جناب افتخار الواعظین اشتباهی کرده اند فرمایش ایشان مثل اینستکه مجلس مجبور است عین لایحه وزیر یا عین راپورت کمیسیونرا قبول نماید این طور نیست اگر بنا بود بهمان چیزی که وزیر تصویب کرده است رأی داده شود ارجاع بکمیسیون نمی شد و اگر بنا بود هرچه کمیسیون تصویب کرده مجلس رأی بدهد آمدن به مجلس و مشاوره در مجلس لازم نداشت البته کمیسیون تصرفاتی خواهد کرد پیشنهاد مجلس خواهد نمود مجلس مختار است در رد و قبول و همین قسم تصویب وزیر است ممکن است تصویب وزیر در کمیسیون پذیرفته شود ممکن است رد شود و بالاخره مجلس همان رأی وزیر را قبول کند و تصویب و اصلاح کمیسیون را رد کند لکن بنده عرض کردم بملاحظه اظهارات وزیر و درخواست آن و تقریباً اتفاق مجلس در اینکه اسم شخص نباید باشد خوبست رأی گرفته شود .

سلیمان میرزا - بنابر این معلوم میشود چقدر لزوم دارد حضور وزیر در مجلس در موقعیکه لایحه آنها قرائت میشود پس باید وزراء را عادت بدهیم اینکه وقتی لایحه بمجلس میفرستند در موقع قرائت آن حاضر باشند از برای مدافعه با آن چنانچه راپورت کمیسیون تشریف دارند و مدافعه از برای کمیسیون میکنند همین قسم باید وزیر حاضر باشد و مدافعه از رأی خودش بنماید و چون در این لایحه اسم شخص هست من رأی دادن بآنرا صلاح میدانم .

وکیل الرعایا - خیلی تعجب میکنم از پاره اظهارات چنانچه گفته شد اگر بنا بود هرچه وزیر مینویسد و میفرستد و همان رأی داده شود لازم نبود بکمیسیون برود یا در مجلس در آنجا که شود مجلس میتواند اضافه کند میتواند حذف این اسم شخص را بنماید مانع از رأی دادن نمیشود اسم را حذف میکنیم و این تصرفی که شده است که چهارصد تومان را دو دست و پنجاه تومان گردانند این یک چیزی نیست که ما ندانیم اینقدر را ما میدانیم که مخارج از اینجا تا ماژندران چقدر است یک نفر آدم دو نفر نوکر سه رأس اسب بیش از ماهی دو دست و پنجاه تومان خرج ندارد پنجاه تومان بدهد خانه اش با صد تومان بدهد بخانه اش صد و پنجاه تومان خرج سفرش آنهم در ماژندران که جوجه دانه ده شاهی است حالا هر قدر ما تأخیر کنیم اسباب این میشود که بهانه بدست دیگران بدهیم و گمان نمیکند اگر یک وزیر هم بیاید بمجلس بتواند من را قانع کند باینکه پیش از این خرج دارد این مسافرت یا اینکه بتواند مارا قانع کند باینکه بگوید شما از خرج ماژندران خبر ندارید

معاذ الملک - بنده پیشنهاد میکنم باین ترتیب رأی گرفته شود (عبارتی نوشته بود قرائت کرد) چون در عبارت پیشنهاد آقای معاضد الملک نوشته

شده بود که ماهی دو دست و پنجاه تومان بایشکار داده شود)

فهییم الملک - اسم کار باید معین شود این کار مبهم است .

وکیل التجار - جناب وکیل الرعایا یک فرمایش فرمودند مبنی بر اینکه تمام مسافرا مخارج مسافرت ماژندران را میدانیم مثل اینکه وزیر نمی دانسته است این اصلاح کمیسیون تقریباً وزیر را به نصف برگشته است در آن لایحه چهار صد تومان معین شده است اینجا دو دست - تومان شده و یک اختلاف بزرگ دارد گمان میکنم اگر رأی بدهیم وزیر بیاید بمجلس و دلایلی داشته باشد در این صورت رأی دادن بیفایده است لازم است بماند خود وزیر بیاید .

فهییم الملک - بنده در تئید فرمایشات آقای وکیل الرعایا رد میکنم اظهارات وکیل التجار را بنده آنرا تصدیق نمیکند که افکار یک نفر بهتر از افکار جمعی باشد و اگر اینطور باشد معلوم میشود ما خیلی جاهل بوده ایم برای مخارج از اینجا تا ماژندران بهر تقریبی بیش از ماهی صد تومان مخارج ندارد .

تقی زاده - اگر تصویب میکنید در اینجا در یک موضوع کلی لایحه مذاکره شود لازم است سه روز در آن مذاکره شود آنوقت بآن رأی گرفته شود من می بینم نه ترتیب مجلس نه ترتیب کمیسیونها نه ترتیب ادارات نه وزارتخانه ها هیچ درست نمیشود و بروی آنچه چیزی که باید بگردد نمی گردد بگردد و مخصوصاً باید در این باب مذاکره شود و تکلیف معلوم شود که مراعات تمام چیزهایی که مقرر شده است باید بشود یا خیر مثلاً مقرر شده است که هر کسی پیشنهادی می کند اولاً باید بهیئت رئیسه پیشنهاد شود آنوقت بکمیسیون مبتکرات برود و امضاء داشته باشد حالا می گویند این یک ترتیب رسمی است و این رسومات چندان اهمیتی ندارد و پیشنهاد کنند خودش جزو هیئت است با اینکه من خودم هستم میگویم دیگر امضا بالاتر از خودم نیست این نمیشود باید معین شود که باین رسومات ملزم هستیم عمل کنیم یا خیر وقتی یک چیزی پیشنهاد میشود دودر مجلس رأی گرفته میشود این قانون مملکتی میشود و باید بهمان رسومات قانون مملکتی بگذرد این لایحه که اقتدر وقت مجلس را صرف نموده یکی میگوید اسم شخص دارد یکی میگوید زیاد است مواجیش و در هر کلامه او تغییرات لازم است داده شود برای اینکه وزراء دارالانشاء ندارند وقتی که لایحه آنها بکمیسیون میرود لابدند که نازک بینی ها نمایند و باید تمام ملاحظات را نمایند که همان رسومات عمل شود خواه وزیر عجله داشته باشد خواه عجله نداشته باشد و اگر یکمرتبه بملاحظه زودی و عجله بگذرد آنوقت سابقه برای بعد ها خواهد شد که هر لایحه که میفرستند تقاضای عجله میکنند و هزار خلاف رسوم متوقع هستند بشود و اینکه میگویند عجله دارند باید موافق قانون اقدام نمایند تا زود بگذرد .

رئیس - خوبست رأی بگیریم در اینکه این از مجلس امروز بگذرد یا اینکه بماند روز شنبه وزیر بیاید توضیحات بدهد اما بنظر من باید بماند روز شنبه چون در شور ثانوی هم تمام نمیشود

اسدالله خان - این باید برود بکمیسیون بودجه آنها هم تصویب کنند و رأی خودشانرا اظهار نمایند

رئیس - این مسئله میماند بروز شنبه و لازم است تعیین کسراعضاء کمیسیون عرایض بشود برای اینکه عده شان کسراست

صدیق حضرت - این مطلب چه شد؟
رئیس - ماند بجلسه آتیه
صدیق حضرت - برای کمی ماند بجلسه آتیه
رئیس - من اعلان کردم که میماند بجلسه آتیه اظهار مخالفت از طرف کسی نشد

صدیق حضرت - عده اینجا مخالف هستند
رئیس - پس رأی میگیریم حالا هر کس تصویب می کند که این مطلب بماند بجلسه دیگر پیام نماید

رئیس - از جمله ۵۸ نفر با اکثریت ۳۲ نفر پذیرفته شد .

رئیس - چون کسراعضاء کمیسیون عرایض لازم است انتخاب شوند این است که خواهش میکنم بعد از ختم مجلس بروند در شعبات و کمی را انتخاب نمایند .

آقا شیخ اسمعیل فی بیری - چون کار آن کمیسیون خیلی زیاد بوده است خوبست تا نه نفر یا دوازده نفر انتخاب شود که از هر شعبه دو نفر انتخاب شود .

رئیس - این مطلب را خیلی ها پیشنهاد کرده اند عوض دو نفر چهار نفر انتخاب کنند .

صدر العلماء - اولاً موافق نظامنامه باید شش نفر انتخاب شود بملاوه وقتیکه اعضاء زیاد شد اسباب تعطیل کار میشود

لسان الحکما - در صورتیکه کمیسیون بهم می خورد ممکن بوده عده را زیاد کرد در صورتی که کمیسیون بهم نخورده باید همان کسرا کمیسیون انتخاب شود .

رئیس - پس همان دو نفر را موافق نظامنامه انتخاب نمایند مطرح مجلس آتیه روز شنبه اولاً طرح قانونیکه آقای وحید الملک پیشنهاد کرده اند طرح قرائت شد ثانیاً راپورت کمیسیون مبتکرات است راجع بحقوق نمایندگان که آقای ارباب کیخسرو پیشنهاد کرده اند راپورت بسطام شاهرود راپورت کمیسیون قوانین مالیه راجع باستخدام چند نفر اروپائی راپورت کمیسیون داخله راجع به پذیرفتن یک نفر زردشتی بانجمن ولایتی زرد راپورت کمیسیون داخله در باب اظهار نهادند مسئله جنگلها با حضور وزیر .

مؤمن الملک - راپورت کمیسیون مالیه تنها کافی نیست باید خود پیشنهاد کنند حاضر باشد [رئیس حرکت کرد مجلس ختم شد]

جلسه ۵۹

مذاکرات یوم شنبه غره صفر ۱۳۴۸

مجلس دارالشورایملى

مجلس سه ساعت و بیست دقیقه در تحت ریاست آقای ممتازالدوله نایب رئیس دوم رسماً منعقد شد . خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت نمود .